

HARDSYSSEL

HISTORISK SAMFUND AF 1906

Nyhedsbrev nr. 13
oktober 2017

Historisk Samfund for Hardsyssel udsender med jævne mellemrum et elektronisk nyhedsbrev til vores medlemmer med stort og småt om arrangementer, hvad bestyrelsen har gang i, og hvad du som medlem kan forvente og glæde dig til.

HISTORIENS DAG PÅ BREJNINGGAARD LØRDAG DEN 28. OKTOBER 2017

Brejninggaard, der er ramme om Historiens Dag lørdag den 28. oktober, er også forside-illustration på 2017-udgaven af Hardsyssels Årbog.

I dag er Brejninggaard en gymnastikefterskole med et af Danmarks mest moderne springcentre, idræts- og opvisningshal, boldbaner, nye elevværelser, velindrettede klasseværelser, gode træ- og metalværksteder og mange andre gode rammer til efterskoleår, der skal gøre unge mennesker klar til den videre vej i en ungdomsuddannelse. Men både inden for og uden for murene er der gennem årene foregået meget andet interessant på Brejninggaard, der blev opført som herregård i slutningen af det 16. århundrede, men siden 1942 har været en grundtvigsk efterskole. Lørdag den 28. oktober bliver der lejlighed til at opleve stedet, både i det historiske perspektiv og i nutidens udgave. Historisk Samfund har valgt Brejninggaard som ramme for »Historiens Dag«.

Det er tredje år i træk, at Historisk Samfund arrangerer »Historiens Dag«, hvor bl.a. årets udgave af Hardsyssels Årbog præsenteres. Første gang var i 2015 på Hardsyssel Efterskole, og i 2016 var det Rindumgård og ROFI-Centret i Ringkøbing, der var ramme om arrangementet.

Dagens program:

- »Historiens Dag« på Brejninggaard starter kl. 14, og alle er velkomne.
- Efter velkomst ved Historisk Samfunds formand, Per Lunde Lauridsen, fortæller tidligere forstander på Brejninggaard, Asger Gynther Nielsen, om herregårdens historie og Brejninggaard som efterskole i 70 år.
- Derefter holder museumsinspektør Christian Ringskou foredrag med titlen »Brejninggaard - et kulturmiljø. Vandkraft, produktion og handel«. Efter kaffe og kage, der koster 75 kr. pr. person, er der mulighed for at gå med Christian Ringskou udenfor for at bese voldgravene og den sjældne terracottafrise på Brejninggaard.
- Senere på eftermiddagen præsenteres 2017-udgaven af Hardsyssels Årbog. Fem af de otte forfattere til artikler i årbogen kommer med udgangspunkt i emnerne for deres artikler med korte indlæg:
- Franz Jensen fortæller om Dalgas og »opdagelsen af Jylland«.
- Svend Aage Madsen fortæller om Møltrup Optagelseshjem og Møltrups arkiv.
- Erik Degn fortæller om sin tilgang til lokalhistorie.
- Verner Højersgaard fortæller om at skrive erindringer.
- Per Madsen fortæller om sin interesse for Niels-Holst-Sørensen.

Det kan du læse i årbogen:

- I 2017-udgaven af Hardsyssel Årbog, der er på 144 sider, kan du bl.a. læse otte artikler med følgende titler og forfattere:
- Gunnar Solvang: »Strandfoged Peder Madsen Dalgaard fra Nørre Bjerg i Fjaltring«.
- Christian Ringskou og Frederik Vognsen Hansen: »Vandkraft, produktion og handel på Brejninggaard«.
- Franz Jensen: »Geographiske Billeder fra Heden«.
- Erik Degn: »Hvad præsterne skrev i Skarrild Kirkebog 1725-1815«.
- Svend Aage Madsen: »Møltrup Optagelseshjem«.
- Anders Villadsen: »En strid om tiende i Ørre Sogn i 1820-erne«.
- Verner Højersgaard: »Minder fra min skoletid i Herning fra 1938 til 1949«.
- Per Madsen: »Sportsstjerne, jagerpilot og meget andet«.

Ud over at du som medlem af Historisk Samfund kan få udleveret dit eksemplar af årets udgave af Hardsyssels Årbog, kan du i forbindelse med arrangementet på Brejninggaard også købe bogen »Fattiggårde og fattighuse i Ringkøbing Amt«, som Historisk Samfund udgav i 2016. Bogen koster 75 kr. for medlemmer af Historisk Samfund og 150 kr. for ikke-medlemmer.

Sommermødet på Kappel Hovedgård

Godsejer Kirsten Rommelhoff Carstensen med Kappels hovedbygning i baggrunden.

Der er en fantastisk udsigt fra Kappel Hovedgård ud over Lem Vig.

Nogle af de over 70 deltagere i sommermødet lytter her i Kappels have til godsejer Kirsten Carstensens fortælling om gården og stedet.

Ved en portåbning i hovedbygningen på Kappel er der indsat to såkaldte hermer fra 1600-tallet. Her er den ene af dem.

Historie og natur hænger sammen på Kappel Hovedgård

Lokalhistorie, erhvervshistorie, slægtshistorie, vestjysk natur og typisk dansk sommervejrløse gik op i en højere enhed, da Historisk Samfund den 19. august holdt sit årlige sommermøde på herregården Kappel Hovedgård i Nørlem ved Lemvig.

Fra haven på Kappel er der en fantastisk udsigt over Lem Vig, og Cheminova på Harboøre Tange kan anes i det fjerne. Engene neden for Kappel ud mod Limfjorden blev for mange år siden afvandet, så de kunne dyrkes. I dag er engene givet tilbage til naturen og er et dejligt reservat for fugle.

Naturen og udsynet fra Kappel nød de mange deltagere i sommermødet. Over 70 mennesker tog imod Historisk Samfunds invitation til mødet. Sommer og sommer! Nå, ja. Den har i den grad budt på omskifteligt vejr i 2017, men den dag over Kappel var vejret rimelig venligt stemt, så deltagerne i sommermødet kunne bese hovedbygningen udefra og høre godsejer Kirsten Rommelhoff Carstensens interessante beskrivelse af stedet i tørvejr.

I et lokale i en af herregårdens længer ved veldækkede kaffeborde fortalte Kirsten Carstensen om Kappels spændende historie, der går helt tilbage til 1491, da slægten Rytter ejede gården. Denne slægt ejede Kappel i 111 år.

Især købmandsslægten Wandborg fra Lemvig, der ejede Kappel i 1700-tallet, gjorde meget for herregården og efterlod sig mange tydelige spor i Nørlem Sogn. Tilbage i tiden var Kappel en af de største studegårde i Vestjylland med frugtbar jord til afgræsning. Kappel ejede det meste af jorden i Nørlem Sogn og en del i nabosognene. I dag er der 218 ha til Kappel. Der er indgået en pasningsordning med en lokal landmand.

Sådan fortalte Kirsten Carstensen mange forskellige træk fra Kappels historie, spændende personer på stedet og den lokale sammenhæng, som herregården indgik og indgår i. Herregården er erklæret bevaringsværdig og er såkaldt B-fredet. Kirsten Carstensen ser gerne, at den bliver A-fredet.

Hvis du vil læse mere om Kappels interessante historie, kan du »google« Kappel Hovedgård på internettet.

I hele Kappel Hovedgårds historie har der været en tæt sammenhæng mellem herregården og Nørlem Kirke. Det er der stadig. F. eks. indrettede Jakob og Ingeborg Kruse, der ejede Kappel i 1600-tallet, sig i en herskabsstol i Nørlem Kirke. Stolen står stadig i kirken. Og godsejer Kirsten Carstensen er nuværende formand for Nørlem Menighedsråd.

Bygningen Stjernhjem ved Nørlem Kirke. Den blev skænket af de daværende ejere af Kappel Hovedgård - Wandborg-slægten - og tjente som både »hospital/alderdomshjem«, fattighus og skole. Bygningen bruges i dag som graverkontor og mødelokale. Stjernhjem er omtalt i bogen »Fattiggårde og fattighuse i Ringkøbing Amt«, som Historisk Samfund udgav i 2016.